

Norge, Västern och försvaret

Anslutningen till Västern genom Atlantpakten har i Norge sedan våren 1949, då efter de misslyckade förhandlingarna om ett nordiskt förbund det avgörande beslutet fattades, inte varit någon politisk stridsfråga. Inom det socialdemokratiska partiet har visserligen en liten grupp, representerad av tidskriften Orientering med 6 000 till 8 000 prenumeranter, företrott ett slags tredje ståndpunkts-politik, men regeringslinjen har i storttinget, pressen och organisationerna ägt en kompakt majoritet. Även inom det liberala partiet, venstre, finns isolationistiska likaväl som pacifistiska stämningar, som dock inte rubbar intrycket av utrikespolitisk enighet. Den ryska avspänningsoffensiven hade i Norge, liksom i Sverige, en viss framgång, men händelserna i Ungern har åtminstone för en tid framåt krossat denna illusionism. Opinionsundersökningar och andra uttryck för den allmänna meningen visar att efter Ungern nödvändigheten av den demokratiska alliansens och det starka försvarets bevarande är mer klart erkänd av alla politiska riktningar utanför kommunismen än kanske någonsin tidigare efter 1949.

För försvarsfrågans utveckling har höstens kriser varit av direkt och påtaglig betydelse. Under förra sommaren och i början av hösten framfördes särskilt inom socialdemokratin tanken på en nedskärning av värnplikten från omkring 18 månader till 12 månader. Utrikesminister Lange och försvarsminister Handal sökte i uppmärksammade tal, som vid denna tid inte torde ha representerat partiledningens samlade uppfattning, hejda tendensen till en nedskärning av försvaret. Efter vad som skedde i oktober och november är deras ståndpunkt både det regerande partiets och den demokratiska oppositionens. Det i januari framlagda förslaget i försvarsfrågan, som siktar på en period av fem år, innebär bevarande av värnpliktstiden och utbyggande av organisationen i skilda hänseenden. Försvarsbudgeten beräknas till omkring en miljard årligen.

I försvarsdepartementets betänkande ges en tablå över utgifterna för Norges försvar 1 juli 1951—30 juni 1956. De uppgår till 8 395 miljoner kronor. Av denna summa har emellertid Norge självt betalat endast

något mer än hälften, 4 300 miljoner. Det övriga, som omfattar den ojämförligt största delen av anskaffad krigsmateriel, men även direkt ekonomisk hjälp, har kommit från de allierade Atlantstaterna, främst naturligtvis USA. Norge har därför kunnat bygga upp ett försvar av proportionsvis ungefär samma omfattning som det svenska för ofantligt mycket mindre egna utgifter.

I betänkandet ges en redogörelse för Norges strategiska läge, särskilt med hänsyn till dess anslutning till Atlantpakten. För Atlantpakten är, säges det, det norska området av betydelse först och främst för att säkra varsel om strategiska luftangrepp och som ett flankområde både för Atlanten med dess livsviktiga trafik och för Centraleuropa. Huvudfaran för Norge "ligger i en invasion som syftar till en total eller partiell okkupation. I detta fall blir det icke något mål i sig självt att anställa största möjliga ödeläggelse, utan att genomföra en framstöt som tar sikte på att raskt bryta ned vårt motstånd med stöd av den atominsats som anses möjlig och nödvändig för att nå detta mål." Det säges sig självt att från militärpolitisk synpunkt "Norge är helt beroende av Västerns samarbete i Atlantpakten. Ett försvar av den omfattning vi har i dag är möjligt blott med stor hjälp av våra allierade." Om ett anfall kommer överraskande kan allierade styrkor icke vara stationerade på norsk område. "Med vår utsatta belägenhet måste därför värdet av hjälpen från våra allierade bero på vår egen insats i det första kritiska skedet till dess hjälpen — i första hand i luften och på havet — kan göra sig gällande."

På samma sätt som i Danmark förutsätter man i Norge att atomvapen inom en ganska nära framtid skall ställas till landets disposition. Med atomvapen menas då närmast sådana stridsmedel — exempelvis artilleri — som kan användas till överförande av taktiska atombomber. Själva atomladdningarna kommer, det utgår man ifrån, inte att erhållas förrän vid krig eller vid en ytterst kritisk situation, varvid beslut enligt 1954 års Atlantpaksresolution skall fattas av paktens ministerråd, men som, därest en nödsituation inträder, rimligen måste kunna fattas av den amerikanska eller engels-

ka regeringen efter hänvändelse från den angripna allierade. Det under fredstid viktigaste är att man får tillgång till själva stridsmedlen och möjlighet till övning i deras användning. "Skall vårt försvar få den nödvändiga slagkraften", heter det i betänkandet, "bör nya stridsmedel inpassas i vår organisation. Atomvapen är för närvarande utanför vår räckvidd, men vi bör redan nu förbereda oss på att kunna ta emot och utnyttja atomvapen för taktiskt bruk. Under alla förhållanden måste vi lägga vikt vid att öva våra styrkor i gemensamma operationer vid vilka dessa vapen kan bli använda."

Vid läsningen av betänkandet måste var och en konstatera att dess karaktäristik av

Norges strategiska läge i huvudsak passar in på Sverige. Norges politiska och militära situation är däremot ojämförligt gynnsammare än Sveriges. Man är försäkrad om understöd från Västerns sida vid ett angrepp, man bygger upp sitt försvar med understöd från de allierade, och detta försvar blir därför på en gång mer modernt och mindre kostsamt än det svenska, man kan redan i fredstid erhålla de stridsmedel som krävs för användning av taktiska atombomber och blir vid ett krigsutbrott försedd med dylika bomber. Den egenartade men i Sverige icke ovanliga tanken att man skall försvara sig med de bästa vapen som står till buds synes inte ha framförts i Norge.